

Посилання на статтю

Лисенко К.О. Сучасний стан сільськогосподарського підприємства і шляхи його поліпшення К.О. Лисенка / / Управління проектами та Розвиток виробництва: Зб.наук.пр. - Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2012. - № 1 (41). - С. 71-76. - Режим доступу: <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/41/12leasip.pdf>

УДК 338.043.02(477)

К.О. Лисенко

СУЧАСНИЙ СТАН СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА І ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

Проаналізовані проблеми та особливості підприємництва у агропромисловому секторі економіки України на сучасному етапі розвитку. Розглянуто сучасний стан сільськогосподарського підприємства економіки згідно офіційної інформації Держкомстату України. Рис. 6, дж. 6.

Ключові слова: фермерське господарство, сільськогосподарське підприємство, агропромисловий комплекс.

Е.А. Лысенко

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА И ПУТИ ЕГО УЛУЧШЕНИЯ

Проанализированы проблемы и особенности предпринимательства в агропромышленном секторе экономики Украины на современном этапе развития. Рассмотрено современное состояние сельскохозяйственного предприятия экономики согласно официальной информации Госкомстата Украины. Рис. 6, дж. 6.

Ключевые слова: фермерское хозяйство, сельскохозяйственное предприятие, агропромышленный комплекс.

К.О. Lysenko

CURRENT STATUS OF AGRICULTURAL BUSINESS AND WAYS OF IMPROVING ITS

The problems and characteristics of entrepreneurship in the agricultural sector of Ukraine at the present stage of development. The current state of farm economy according to official information, the State Statistics Committee of Ukraine. Figure. 6 joules. 6.

Keywords: farm, agricultural enterprises, agricultural sector.

Постановка проблеми. Сільське господарство – одна з основних галузей матеріального виробництва, що відіграє важливу роль у житті суспільства. Тому відродження українського села є одним з найважливіших завдань нашої молоді незалежної держави. В ході аграрної реформи в Україні знайшли розповсюдження нова організаційно-правова форма господарювання, створена на засадах приватної власності на землю та майно. Однією з форм підприємницької діяльності в сільській місцевості вважаються фермерські господарства. Від розвитку фермерства залежить здорове конкурентне середовище в аграрному секторі. А врешті – реалізація соціально-економічного потенціалу докорінних аграрних перетворень у всьому агропромисловому

комплексі, метою якого є забезпечення належного життєвого рівня громадян і продовольчої безпеки країни.

Актуальність дослідження. Обумовлена необхідністю підвищення рівня ефективності сільського господарства України, а також виходу з кризи, яка існує на даний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження проблем ефективного розвитку сільського господарства та форм державної підтримки висвітлені в роботах російських та українських вчених, зокрема І.І. Кузьміна, А.С. Міндріна, Ю.С. Сокурова, О.Г. Строкової, Б.А. Чернякова, М.П. Вітковського, М.Я. Дем'яненко, С.М. Кваші, М.Й. Маліка, П.Т. Саблук [3] та ін.

Метою статті є визначення економічно обґрунтованих шляхів розвитку сільськогосподарських підприємств країни.

Вклад основного матеріалу. Фермерське господарство є формою підприємництва громадян України, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою і реалізацією [1]. Фермерське господарство це, як правило, сімейно-трудове об'єднання мешканців села, життя і побут яких пов'язаний з особистою працею, спрямованою на виробництво продуктів харчування та на одержання доходів, а отже й на забезпечення існування цього господарства та добробуту його членів [2].

Процес становлення фермерських господарств України проходить з великими труднощами, що пов'язано з впливом ряду економічних, фінансових, юридичних, психологічних та екологічних чинників. Поряд із збільшенням кількості фермерських господарств спостерігається низька ефективність їх господарської діяльності особливо в порівнянні з великотоварними господарствами. Виробництво валової продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств в 2011 році зменшилося у порівнянні з 2010 роком на 1 %. Валова продукція сільськогосподарських підприємств зменшилася на 0,8 %, господарств населення – на 1,1 % [4].

Обсяг виробництва валової продукції галузі рослинництва зменшився на 4,6 %, галузі тваринництва – збільшився на 4,5 % (рис. 1).

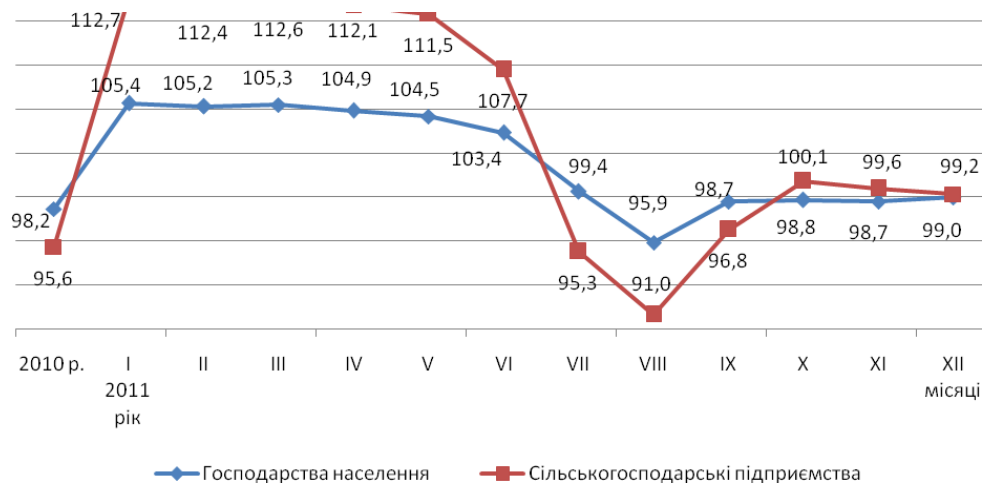

Рис. 1. Індекси сільськогосподарського виробництва у 2010-2011 роках (наростаючим підсумком з початку року, у % до відповідного періоду попереднього року)

Обсяги виробництва валової продукції зросли у 16 областях, з них найбільше в Одеській (на 8,7 %), Черкаській (на 5 %), Чернівецькій (на 3,4 %), Херсонській (на 2,9 %), Вінницькій (на 2,8 %).

Зменшено обсяги виробництва продукції сільського господарства у 9 областях, найбільше у Чернігівській – на 13,1 %, Харківській – на 12,9 %, Сумській – на 8,3 %, Полтавській, Луганській – на 8,2 %. Отже, внесок фермерських господарств у загальні обсяги виробництва продукції сільського господарства України є незначним.

Виробництво молока в усіх категоріях господарств зменшилось у всіх регіонах, за виключенням Закарпатської області (ріст на 1,7 %). Найбільше зменшення відмічено у Донецькій, Сумській, Дніпропетровській (на 6 %), Запорізькій (на 9 %), Луганській (на 10 %) областях.

Сільськогосподарськими підприємствами у січні-лютому порівняно з відповідним періодом 2011 р. загальний обсяг вирощування худоби та птиці зменшено на 2,4% через скорочення вирощування птиці на 6,4%, проте вирощування великої рогатої худоби зросло на 6,4%, свиней – на 3,9%. Середньодобові прирости великої рогатої худоби на вирощуванні, відгодівлі та нагулі збільшилися на 6,8%, свиней – на 10,7% і відповідно становили 458 г та 434 г. Відношення загального обсягу вирощування худоби та птиці до їх реалізації на забій становило 108,5% (той рік – 108,4%) (табл. 1) [5].

Більшість фермерських господарств України належить до дрібнотоварного виробництва з низьким рівнем інтенсивності. Недостатній рівень технічного та технологічного оснащення обмежує можливості фермерів у підвищенні продуктивності праці та ефективності господарювання. Незадовільний фінансовий стан фермерських господарств посилюється диспаритетом цін на сільськогосподарську і промислову продукцію, що обмежує можливості фермерських господарств у нормальному розвитку їх матеріально-технічної основи та іншими оборотами виробництва (рис. 2).

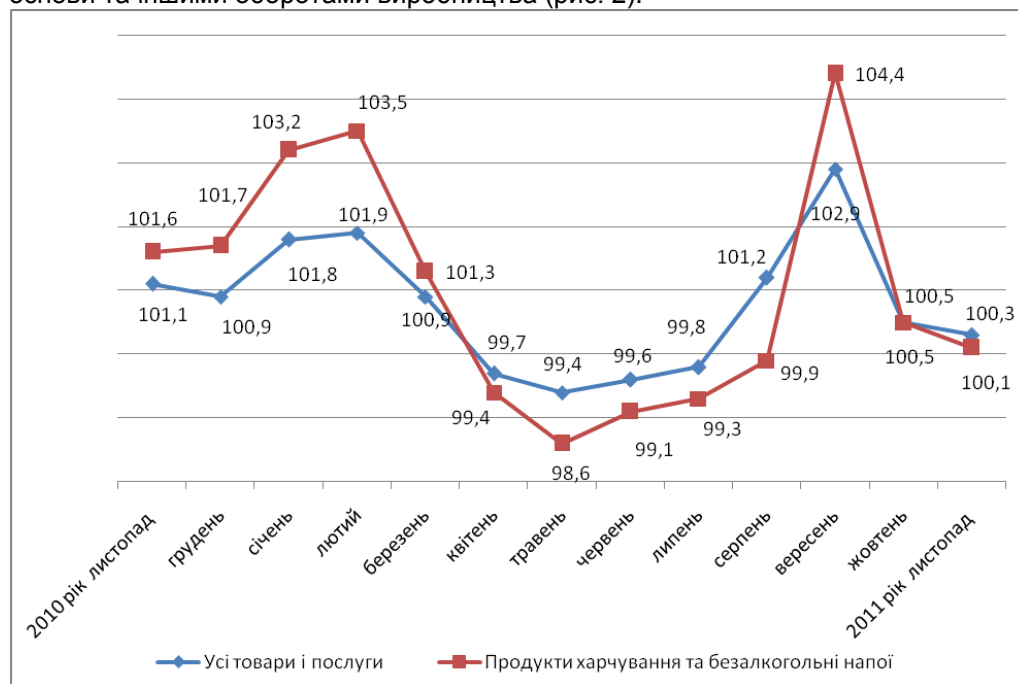

Рис. 2. Індекс споживчих цін у 2010-2011 роках (у % до попереднього місяця)

Протягом грудня 2011 року найбільше підвищення цін на продукти харчування та безалкогольні напої відбулося в Донецькій, Запорізькій, Сумській областях та АР Крим (на 1,8-1,5 %).

Зниження цін спостерігалось лише у Хмельницькій області (на 0,2 %).

Незважаючи на те, що основним джерелом фінансування сільського господарства залишаються власні засоби, кредитування в останні роки набуває все більшого значення (рис. 3).

Підприємствами агропромислового комплексу у 2011 році (за даними НБУ) залучено кредитів на суму 9697,5 млн грн (на 67,4 % більше від залучених у 2010 році), з них короткострокових – 6636,6 млн грн, середньострокових – 1414,6 млн грн, довгострокових – 1646,3 млн грн. Кредити залучили 2238 агропідприємств (рис. 4) [3].

До Зведеного бюджету станом на 1 січня 2011 року надійшло від підприємств агропромислового комплексу 34299,3 млн грн податкових платежів, що в 1,4 раза більше, ніж було сплачено на 1 січня 2010 року. Податковий борг до Зведеного бюджету становив 416,9 млн грн і зменшився протягом 2010 року на 93,6 млн грн (на 18,3 %).

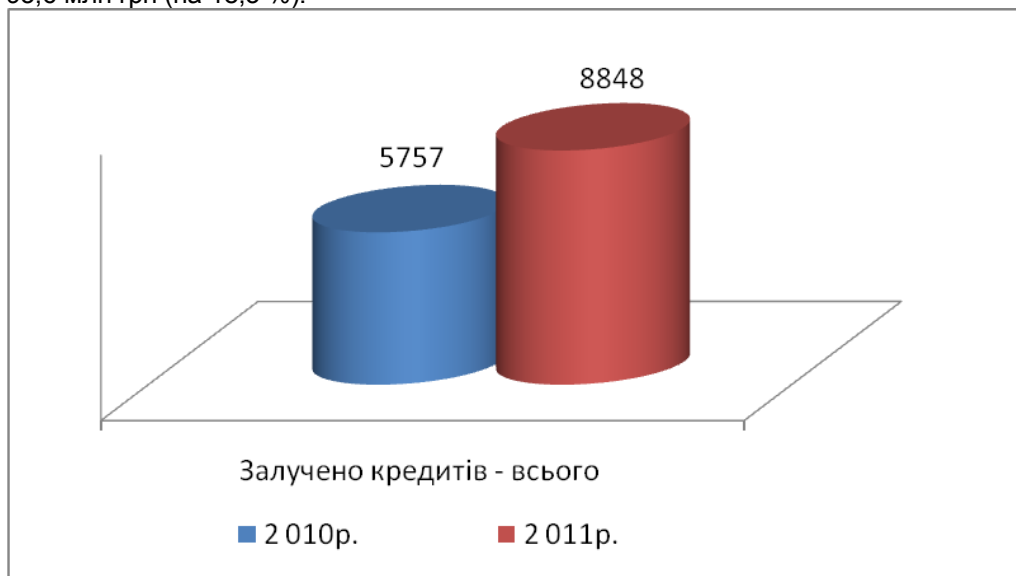

Рис. 3. Стан залучення кредитних ресурсів підприємствами агропромислового комплексу, млн грн

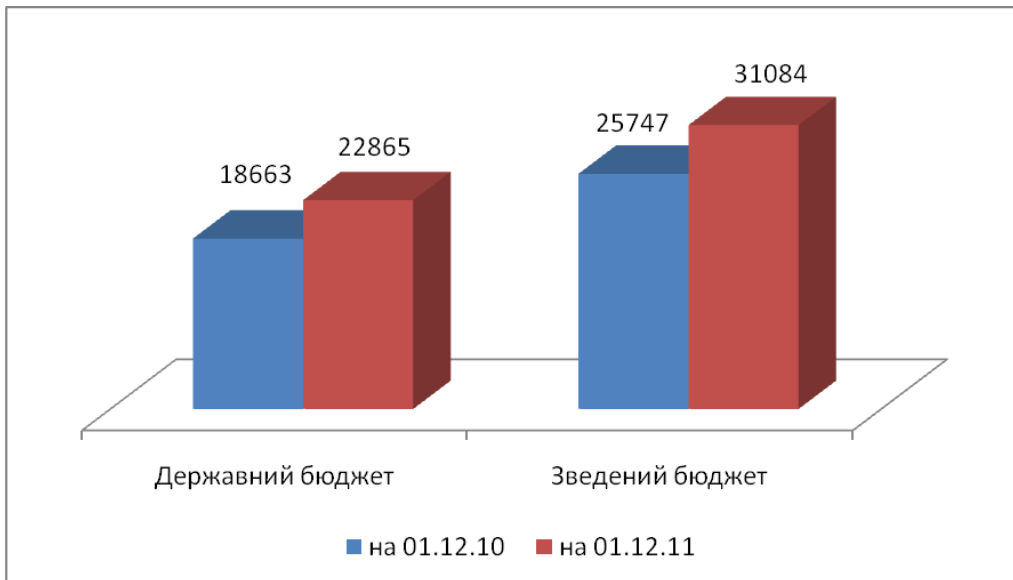

Рис. 4. Стан наповнення бюджету підприємствами агропромислового комплексу, млн грн

До Державного бюджету станом на 1 січня 2011 року надійшло від підприємств агропромислового комплексу 28250,1 млн грн податкових платежів, що в 1,4 раза більше, ніж було сплачено на 1 січня 2010 року. Податковий борг до Державного бюджету становив 366,9 млн грн і зменшився протягом 2010 року на 95,9 млн грн (на 20,7 %).

У січні-жовтні 2011 року середньомісячна заробітна плата штатного працівника у сільському господарстві становила 1430 грн, промисловості по виробництву харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – 2137 грн, рибальстві, рибництві – 1191 грн, або відповідно 64, 96 та 53 % до середнього показника в цілому по галузях економіки країни (2239 грн) (рис. 5).

Рис. 5. Середньомісячна заробітна плата у січні-жовтні 2011 року за видами економічної діяльності, грн

У сільському господарстві середньомісячна заробітна плата за січень-жовтень 2011 року була більшою від прожиткового мінімуму на одну працездатну особу (922 грн) в 1,6 раза. У порівнянні з відповідним періодом 2010 року вона підвищилася на 19 %, разом з тим залишається однією з найнижчих серед галузей економіки.

У промисловості з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів середньомісячна заробітна плата була більшою від прожиткового мінімуму в 2,3 раза, відповідного періоду 2010 року – на 23 %, у рибальстві, рибництві – більше на 29 % та 11 %.

Зовнішньоторговельний обіг продукції агропромислового комплексу за 2011 рік становив 16285,1 млн дол. США (на 9 % більше, ніж у 2010 році). Зовнішньоторговельне сальдо позитивне – 4183,6 млн дол. США (рис. 6) [6].

Протягом 2011 року експортовано сільськогосподарської продукції на суму 10234,3 млн дол. США, що на 4,7 % більше, ніж у 2010 році, імпортовано – на суму 6050,8 млн дол. США (більше на 17 %).

Обсяги експорту продукції рослинництва становили 9258,4 млн дол. США, або 90,5 % від всього експорту сільгосппродукції, продукції тваринництва – 976 млн дол. США, або 9,5 %.

Обсяги імпорту продукції рослинництва становили 4585,7 млн. дол. США або 75,8 % до всього імпорту сільгосппродукції, продукції тваринництва – 1465,1 млн дол. США, або 24,2 %.

Висновки. В Україні головним ресурсним потенціалом є земля. Сьогодні саме в аграрному секторі створюється більше третини національного доходу, формується 70% обсягу загального роздрібного товарообороту, зосереджено близько третини основних виробничих фондів, працює четверта частина населення, зайнятого в економіці України. Сучасний економічний стан привніс чимало негараздів у аграрний сектор. Вони пов'язані з відсутністю сучасної системи матеріально-технічного постачання, сервісного і консультаційного обслуговування, ефективного механізму захисту цін на основні продовольчі товари та ін. Недостатня фінансова допомога фермерам з боку держави. Фермерські господарства спроможні збільшити виробництво і поповнити торгівлю продуктами харчування і тим самим зробити вагомий внесок у розв'язання національної продовольчої проблеми.

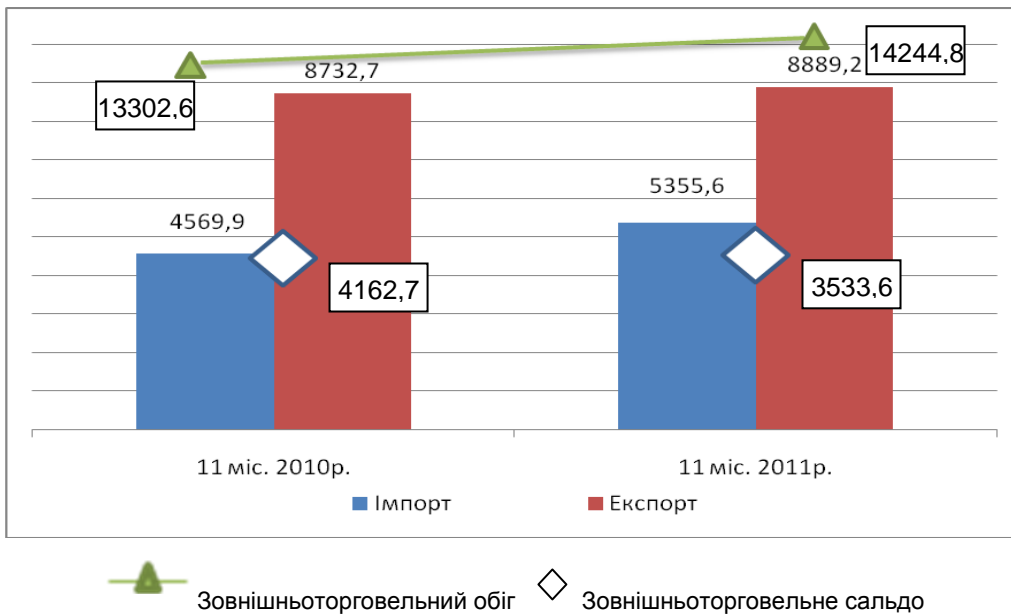

Рис. 6. Зовнішньоторговельний обіг продукції АПК, млн дол. США

Основними напрямками розв'язання проблем розвитку фермерського господарства є: вдосконалення форм управління цим господарством, створення механізму по збереженню земельного природного потенціалу, зміна процентної ставки кредитування і стабільна банківська система, а також слід вдосконалити порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про селянське (фермерське) господарство" // Відомості Верховної Ради. – 1993. – № 32.
2. Закон України "Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві" // Відомості Верховної Ради – 1992. – № 32.
3. Непочатенко О.О. Кредитування селянських (фермерських) господарств / О.О. Непочатенко // Організаційно-економічні проблеми розвитку АПК. – За редакцією П.Т. Саблука. – К., 2002. – 511 с.
4. Підсумки роботи агропромислового комплексу у січні-грудні 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.kiev.ua>.
5. Поголів'я худоби та птиці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Кириленко І.Г. Агропромисловий комплекс України / І.Г. Кириленко // Сучасний стан та погляд у майбутнє. – Економіка АПК. – 2001. – №4.

Рецензент статті
д.е.н., проф. Драчук Ю.З.

Стаття надійшла до редакції
18.02.2012 р.